

De kwaliteit van het openbaar bestuur is één van de zeven kerntaken van de provincie.¹ Niet omdat sterk bestuur een doel op zich is, maar omdat het een middel is om als overheid de maatschappij zo optimaal mogelijk te bedienen.

Samen met andere overheden werken we sinds 2015 via de programmatische aanpak Sterk Bestuur aan sterke gemeenten en regio's in Gelderland. Dit programma bestaat nu 3 jaar. Nu is er een logisch moment voor een tussenbalans en een herijking voor de toekomst. Allereerst begint voor gemeenten nu een nieuwe bestuursperiode, met nieuwe ambities en opgaven. Daarnaast heeft de kwaliteit openbaar bestuur de volle aandacht in het regeerakkoord. Initiatieven van onderop worden ondersteund, maar het huidige kabinet erkent ook dat soms andere stappen nodig zijn. Het kabinet ziet hier een duidelijke rol weggelegd voor de provincie.

3 Bestaand beleid c.q. kader

Vanuit onze bestuursstijl van partnerschap trekken wij zoveel mogelijk gezamenlijk met gemeenten op om lokale en regionale bestuurskracht te versterken. Uw Staten hebben hiervoor een programmatische aanpak Sterk Bestuur ingesteld (PS2015-375). Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het versterken van hun bestuurskracht. Wij stimuleren sterk bestuur door initiatieven voor versterking van de bestuurs- en samenwerkingskracht te ondersteunen met menskracht en middelen. Uw Staten hebben €10 miljoen euro gereserveerd voor de uitvoering van dit programma in deze coalitieperiode.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Vanuit onze zorgplicht voor de kwaliteit van het openbaar bestuur werken we samen met onze partners aan sterk bestuur in Gelderland. Samen met gemeenten en regio's willen we werken aan een sterk Gelders bestuur dat:

- zijn wettelijke taken goed uitvoert
- goed samenwerkt
- de maatschappelijke opgaven voorop zet
- financieel gezond is
- in speelt op actuele ontwikkelingen

Gemeenten zijn primair zelf verantwoordelijk voor het versterken van hun eigen bestuurskracht. Oplossingen 'van bovenaf' opleggen werkt vaak ook niet en sluit niet goed aan bij onze bestuursstijl. We stimuleren sterk bestuur door het ondersteunen van initiatieven van onderop. Met deze aanpak is de afgelopen jaren veel bereikt. Een groot aantal gemeenten in Gelderland zijn actief bezig geweest met het versterken van hun bestuurs- en samenwerkingskracht.

Echter, we moeten soms constateren dat het proces voor bestuurskrachtversterking helemaal 'van onderop' laten komen niet altijd een bevredigend resultaat oplevert. De gekozen oplossing is soms suboptimaal. Daarnaast kunnen oplossingen later komen dan wenselijk is, omdat de belangen soms te veel verschillen. Dat initiatief 'van onderop' niet altijd zorgt voor de meest ideale eindoplossing wordt ook erkend door het huidige kabinet.

Wij zien daarom een werkwijze voor ons waarbij gemeenten en provincie gezamenlijk en doorlopend met elkaar in gesprek zijn over de opgaven en het bestuur wat daar voor nodig is. Dit sluit aan bij het maatwerk dat we voorstaan.

In bijzondere gevallen vragen maatschappelijke opgaven om een snelle en adequate oplossing. Als we zien dat een geschikte aanpak vanuit gemeenten uitblijft, zullen we vanuit onze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het openbaar bestuur de regie pakken.

Partnerschap behelst namelijk meer dan alleen stimuleren, verbinden, faciliteren en investeren. Het betekent ook transparant en eerlijk zijn tegenover elkaar en verantwoordelijkheid pakken wanneer dat nodig is.

¹ Zie: www.kompas2020.nl

In de dialoog met gemeenten over hun bestuurskracht kunnen en mogen we onszelf niet vergeten. De opgaven waar we voor staan, vragen om een zelfbewuste en lerende overheid. We starten daarom binnenkort een traject waarin we onze eigen bestuurskracht doornemen.

5 Financiële consequenties

Voor de programmatische aanpak Sterk Bestuur in Gelderland hebben uw Staten €10 miljoen euro beschikbaar gesteld. U heeft twee begrotingssubsidies van €3 miljoen euro beschikt aan twee herindelingstrajecten (Zevenaar-Rijnwaarden en Geldermalsen-Neerijnen-Lingewaal). Daarnaast heeft u een begrotingssubsidie van €0,8 miljoen euro aan de ambtelijke fusie van Wijchen en Druten beschikbaar gesteld. Daarnaast loopt een subsidieregeling Sterk Bestuur. Hiervan is in 2017 €190.000 gerealiseerd.

6 Proces en evaluatie

Omdat het palet aan gemeenten en regio's divers is, hanteren we Gelders maatwerk. We zien voor de komende tijd concreet de volgende acties voor ons:

- Gemeenten die werk willen maken van het versterken van hun bestuurskracht ondersteunen we. Ook blijven we de beschikbare middelen inzetten om initiatieven van onderop te faciliteren.
- We werken samen met gemeenten en regio's verder aan het versterken van de regionale samenwerking. Dit doen we door in te zetten op kennisvergaring en deling via de Gelderland Academie. Ook helpen we gemeenten met hun organisatie rondom de opgaven die er liggen (governance, partnerschap). Verder onderzoeken we (waar dat nodig is bij een opgave) de mogelijkheden voor onze deelname in de regionale samenwerking.
- We gaan met middelgrote steden graag in gesprek over hun positie. Hier willen we met maatwerk de bestuurskracht en samenwerkingskracht van deze steden verder versterken. Zo kijken we samen met Doetinchem naar het versterken van de strategische slagkracht van de gemeente en hebben we met Zutphen samengewerkt in het aanbrengen van focus in hun sociaaleconomische opgaven.
- Bij een aantal gemeenten hebben we vragen of de lokale bestuurs- en samenwerkingskracht aansluit bij de opgaven die er in dat gebied liggen. Met deze gemeenten gaan we snel in gesprek over de bestuurs- en samenwerkingskracht.
- Wij informeren uw Staten actief over het verloop en de uitkomsten van de gesprekken. We treden met uw Staten in overleg als we het nodig achten om zelf actief vervolgstappen te zetten.
- We informeren de minister van Binnenlandse Zaken over onze programmatische aanpak. Het kabinet erkent dat provincies soms meer de regie moeten pakken bij het versterken van bestuurskracht. De minister vraagt daarbij wel om provinciale input. Waar nodig treden we met haar in gesprek over de versterking van het bestuur in Gelderland.
- We gaan daarnaast met partners (zoals gemeenten, Rijk, waterschappen, bedrijven, maatschappelijk middenveld) in gesprek om waarnemingen op onze bestuurskracht toe te laten. Werken aan sterk bestuur in Gelderland heeft logischerwijs ook een uitwerking op de provincie.

Vervolgstappen die voortvloeien uit de hiervoor beschreven acties kunnen een lange meerjarige doorlooptijd hebben en zullen dus voortduren tot na de huidige coalitieperiode. In verband hiermee ligt het voor de hand om – als betrouwbare overheid – de programmatische aanpak Sterk Bestuur na de coalitieperiode voort te zetten.

Arnhem, 3 april 2018 - zaaknummer 2018-004301

Gedeputeerde Staten van Gelderland
C.G.A. Cornielje - Commissaris van de Koning
P.G.G. Hilhorst - secretaris

Bijlagen:

- Ontwerpbesluit
- Begrotingswijziging
- Notitie Sterk bestuur voor de opgaven van morgen. Een tussenbalans en vooruitblik op het programma Sterk Bestuur.